

Spirituality theological Romanian at the beginning of the XXI Century

Oana (Nicolae) **POP***

Abstract: *Romanian Orthodox Church through His servants, has had an important role in creating Romanian literary language in promoting historiography of linguistics, pedagogy and music, the development of Romanian education at all levels, massive and decisive contribution to the progress of the Church Romanian culture, especially to early modern era. We believe that substantial contributions to the birth of the Romanian Orthodox Church and Romanian spirituality and shape the development of national culture should be better known and appreciated today when Romanian society needs its own identity affirmation of national and universal.*

Keywords: *Romanian nation, theological education, church press, spirituality, patristic translations*

* PhD candidate, Faculty of Orthodox Theology, „Babeş-Bolyai” University, Cluj-Napoca, Romania.

Odată cu eliberarea de sub perioada comunistă din 1989, întreaga societate românească a avut parte de profunde schimbări. Aceste schimbări s-au simțit și la nivelul de revigorare a Bisericii Ortodoxe, mai ales în Ardeal, unde s-au intensificat conflictele cu greco-catolicii. Potrivit recensământului din 2002 din România, 86,8% dintre locuitorii țării s-au declarat ca fiind ortodocși².

Biserica noastră, datorită noilor condiții politice din țară, sub conducerea patriarhilor Teoctist Arăpașu (1986-2007) și Daniel Ciobotea (din 2007) a înregistrat succese remarcabile³. În acest context, deosebit de favorabil pentru lucrarea Bisericii, s-au putut dezvolta atât învățământul teologic, cât și literatura și presa bisericească.

Învățământul teologic

Imediat după revoluția din decembrie 1989, cele două Institute teologice de la București și Sibiu s-au schimbat în Facultăți de Teologie și s-au integrat în cadrul Universităților din orașele respective. În toamna anului 1990 la Iași în cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” lua ființă Facultatea de Teologie. În același timp fostele Academii Teologice de la Cluj, Oradea, Arad și Timișoara cereau să fie reactivate, dar ca Facultăți de Teologie în cadrul Universităților care erau în acele orașe. Apoi în anii următori s-au înființat Facultăți de Teologie în cadrul Universităților din Craiova, Pitești, Târgoviște, Constanța, Galați, Alba-Iulia, Baia-Mare, Caransebeș – ca secție a Universității din Reșița – astfel că în prezent sunt 14 Facultăți de Teologie la noi în țară.

În ceea ce privește situația Seminariilor teologice, care azi se numesc Licee teologice seminariale, inițial cu 5 clase, azi cu 4 clase, ele s-au dezvoltat mult și au ajuns ca azi să fie la nivelul întregii țări în număr de 37, încât fiecare eparhie are câte un astfel de liceu seminarial. Există și seminarii pentru pregătirea călugărilor și a călugărițelor.

² Mircea Păcurariu, *Cultura teologică românească. Scurtă prezentare istorică*, București, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2011, p. 297.

³ *Ibidem*.

Activitatea teologică editorială

Prin crearea atâtor Facultăți de Teologie la noi în țară, după 1990, s-a înregistrat un remarcabil progres și în activitatea editorială a Bisericii. Fiind atât de multe publicații, vom face doar o selecție a celor mai importante.

În primul rând vom prezenta realizările unor ierarhi, care din păcate nu se mai află printre noi: vrednicul de pomenire Patriarh Teoctist Arăpașu († 2007) a publicat 13 volume sub titlul „Pe treptele slujirii creștine” (pastorale, cuvântări, articole); mitropolitul Ardealului, Antonie Plămădeală († 2005) a publicat mai ales volume de predici; Mitropolitul Nestor Vornicescu († 2000) a publicat studii privind trecutul Bisericii; Mitropolitul Nicolae Corneanu († 2014) al Banatului a publicat lucrări de Patrologie. Acești trei ierarhi au fost aleși ca membrii ai Academiei Române în 1992. Vrednicul de pomenire Mitropolit Bartolomeu Anania († 2011) al Clujului, a publicat sau reeditat alte opere teologice și literare, dar cel mai important în activitatea sa cărturărească este și va rămâne noua versiune a „Bibliei” (ediția jubiliară a Sfântului Sinod) din 2001; Arhiepiscopul Gherasim Cristea († 2014) de la Râmnicu Vâlcea a publicat diverse lucrări de istorie bisericească.

Dintre ierarhii actuali amintim, în primul rând, pe actualul Patriarh Daniel Ciobotea ca autor al unor lucrări de Dogmatică, Spiritualitate și Ecumenism; mitropolitul Laurențiu Streza al Ardealului a publicat diverse lucrări de Liturgică; mitropolitul Olteniei Irineu Popa a tradus și a publicat diverse lucrări teologice; actualul mitropolit al Clujului, Andrei Andreicuț, a publicat volume cu pastorale, meditații, cuvinte de învățătură, atât la Alba Iulia cât și la Cluj. Îi mai amintim pe ierarhii care au mai publicat cuvântări și pastorale: Casian Crăciun de la Galați, arhiepiscopul Irineu Pop de la Alba Iulia, episcopul Calinic Botoșăneanul de la Iasi etc.

Au fost editate lucrările unor mari profesori din „generația de aur” a teologiei românești: Dumitru Stăniloae⁴, Teodor Popescu,

⁴Mircea Păcurariu, *Dicționarul Teologilor Români*, ediția a III-a, Sibiu, Editura

Nichifor Crainic, Ioan G. Coman, Ilarion Felea.

Dintre discipolii părintelui Dumitru Stăniloae amintim pe pr. prof. Ion Bria⁵(1929-2002) care a lucrat ani îndelungați la Consiliul Mondial al Bisericii de la Geneva.

Alte studii cu profil dogmatic și ecumenic a publicat și pr. prof. Dumitru Popescu și pr. prof. Dumitru Radu⁶ (București, apoi Constanța). Tot în rândul dogmaticii au mai publicat și preoții Ștefan Sandu de la București, Ștefan Buchiu actualul decan al Facultății din București, Valer Bel de la Cluj, Vasile Cristescu și Ioan Cristinel Teșu de la Iași, Ioan Popescu de la Pitești, George Remete de la Alba Iulia, Nicolae Moșoiu de la Sibiu, Ioan Tulcan și mai tinerii Adrian Lemeni de la București și Cristinel Ioja de la Arad și alții. În ceea ce privesc studiile legate de Ecumenism și Îndrumări misionare am putea aminti pe pr.prof. Ioan Sauca, directorul Institutului Ecumenic din Bossey-Elveția, arhiepiscopul Nifon Mihăiță de la Târgoviște și pr. prof. Aurel Pavel de la Sibiu și alții.

Trebuie să facem o mențiune specială în legătură cu diac. prof. Ioan Ică jr. din Sibiu care a publicat zeci de studii de teologie dogmatică, simbolică, spiritualitate, filosofie creștină și ecumenism. Pe lângă acestea a publicat traduceri din literatura patristică și postpatristică, dar și din teologi ortodocși contemporani. Astfel, la ora actuală dânsul este cel mai prolific și cel mai bine pregătit dintre teologii contemporani.

În ceea ce privesc studiile în cadrul Teologiei Moralei îi menționăm pe regretatul pr. prof. Ilie Moldovan († 2014) de la Sibiu,

Andreiana, 2014, pp. 611-617; Personalitatea sa a fost prezentată de numeroși teologi români și străini, cum ar fi: pr Ion Bria, PF. Daniel Ciobotea, Bielawski (trad. rom. 1998), Jürgen Henkel (trad. rom. 2003), Ioan Ică jr., Nicolae Moșoiu, Ioan Cristinel Teșu, Cristinel Ioja. Bibliografia sa a fost făcută de Gheorghe Angheliescu (București 1993), Virginia Popa (Iași 2004)

⁵ Cristinel Ioja, *Dogmatică și dogmatişti*, Timișoara, 2008, pp. 175-214.

⁶ Mircea Păcurariu, *Cultura teologică românească. Scurtă prezentare istorică*, București, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2011, p. 300.

apoi pe pr. prof. Sorin Cosma de la Facultatea din Timișoara. Din generația nouă care studiază și publică în domeniul Teologiei Morale, sunt și: mitropolitul Irineu Popa de la Craiova și actualul Arhiepiscop de Alba Iulia, Irineu Pop care înainte a predat Morala la Facultatea din Cluj-Napoca pe când era episcop-vicar, Vasile Răducă de la București, Gheorghe Popa de la Iași, Sebastian Moldovan de la Sibiu și alții⁷.

Și când vom vorbi despre cercetarea în domeniul Istoriei religiilor vom constata că s-au obținut rezultate remarcabile de către următorii profesori: Remus Rus și Alexandru Stan de la București; Nicolae Achimescu de la Iași; Ștefan Resceanu de la Craiova; Ioan Stancu de la Pitești și alții.

Deasemenea putem consemna câteva nume de profesori care au cercetat disciplinele Teologiei Practice (Liturgică, Omiletică și Catehetică, Drept canonic). Pe Liturgică putem numi pe pr. prof. Nicolae D. Necula, succesor la catedră a pr. prof. Ene Braniște, la Facultatea din București; mitropolitul Laurențiu (Liviu) Streza al Ardealului și conferențiarul Ciprian Streza la Facultatea din Sibiu; pr. prof. Gheorghe Sava⁸ de la Iași.

În ceea ce privește catehetica și omiletica putem consemna următorii părinți profesori care au publicat: Vasile Gordon de la Facultatea din București și cea din Cluj-Napoca; Ilie Ivan de la Pitești; Constantin Grigoraș de la Iași; părintele Sorin Cosma de la Timișoara și Constantin Necula de la Sibiu. Au publicat volume de predici și ierarhii: Antonie Plămădeală, Bartolomeu Anania, Nicolae Corneanu, Irineu Pop de la Alba Iulia, preoții profesori: Constantin Galeriu, Mircea Păcurariu, Vasile Mihoc, Constantin Necula, Ilarion Felea (reeditări).

Lucrări de Drept Bisericesc au publicat: diaconul profesor Ioan

⁷ Mircea Păcurariu, *Cultura teologică românească. Scurtă prezentare istorică*, București, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2011, p. 301.

⁸ Mircea Păcurariu, *Cultura teologică românească. Scurtă prezentare istorică*, București, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2011, p. 302.

Floca (1928-2006) de la Sibiu; pr. prof. Nicolae Dură⁹ de la București și Constanța; pr. conf. Irimie Marga¹⁰ de la Sibiu.

În această scurtă prezentare trebuie să amintim și părinții profesori teologi, dar și compozitori, care au publicat legat de trecutul muzicii bisericești pe teritoriul țării noastre: ierodiaconul Sebastian Barbu-Bucur, cel mai bun cunoscător al muzicii bizantine de la noi; pr. prof. Nicu Moldoveanu de la București; Alexie Buzera de la Craiova, Vasile Grăjdian de la Sibiu, Vasile Stanciu de la Cluj-Napoca; Nicolae Belean de la Timișoara și pr. Constantin Drăgușin.

În domeniul Vechiului Testament se remarcă studiile și aportul adus dezvoltării acestei discipline de către părinții profesori: Dumitru Abrudan (Sibiu) și Emilian Cornițescu (București/Constanța); Petre Semen (Iași); Ioan Chirilă (Cluj-Napoca); Alexandru Isvoranu și conf. Mihai Vladimirescu (Craiova); Arhiepiscopul Teodosie Petrescu (Constanța); arhiepiscopul Nifon Mihăiță (Târgoviște); Constantin Oancea (Sibiu); pr. lect. Constantin Jinga (Timișoara); pr. Mircea Basarab (München) și alții.

Pentru Noul Testament au publicat studii și volume: Vasile Mihoc (Sibiu), Constantin Coman și Constantin Preda (București), Stelian Tofană (Cluj).

Cercetări temeinice s-au făcut și în domeniul Teologiei istorice. Astfel, la Patrologie s-au publicat de către: diac. prof. Constantin Voicu (Sibiu) și Ioan Caraza (București), dar și Nicu Dumitrașcu (Oradea), Ioan Mircea Ielciu (Sibiu) etc.

Studiul Istoriei Bisericești Universale beneficiază de cercetările unor buni profesori cum ar fi: Aurel Jivi (1943-2002); Vasile Muntean (Timișoara); Nicolae Chifăr (Sibiu); Ioan-Vasile Leb (Cluj); preoții profesori Adrian Gabor, Emanoil Băbuș și Daniel Benga (București).

⁹Două teze de doctorat: „Organizarea Bisericii Etiopiene și bazele ei canonice” (1990) și „Le régime de la synodalité selon la législation canonique, conciliaire, oecuménique du I-er millénaire” (1998, 1024 p.).

¹⁰Mircea Păcurariu, *Dicționarul Teologilor Români*, ediția a III-a, Sibiu, Editura Andreiana, 2014, pp. 362-363.

Trecutul Bisericii românești a fost în atenția mai multor profesori de teologie: Mircea Păcurariu (Sibiu), Alexandru Moraru (Cluj), Paul Brusanowski (Sibiu); Ioan Moldoveanu (București) și Mihai Săsăujan (Arad/ București); și nu în ultimul rând pr. Ioan Vicovan (Iași). Acestor cercetători la nivel național, li se pot alătura și preoți care au studiat istoria locală unde se aflau, cum ar fi: pr. Pavel Vesa (Arad); pr. Alexandru Stănciulescu-Bârda (Mehedinți); Eugen Drăgoi (Galați) și teologii Mihail Neamțu (București) și Radu Preda (Cluj).

Ediții românești ale Sfintei Scripturi la începutul celui de al XXI-lea secol

După mai vechea traducere a profesorilor Vasile Radu și Gala Galaction, au mai apărut noi ediții a „Bibliei”, dar și o versiune nouă „diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată” de vrednicul de pomenire ÎPS Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu Anania al Clujului, care s-a tipărit în 2001 la editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, ca „ediție jubiliară a Sfântului Sinod”. Totuși în 2008, la împlinirea a 320 de ani de la apariția Bibliei de la București, s-a reeditat tot versiunea veche, a lui Vasile Radu și Gala Galaction.

La Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române s-au reeditat toate cărțile de slujbă și de rugăciune.

Traduceri din teologiei moderni

Un bun traducător din literatura greacă de azi este pr. prof. Constantin Coman (București), care a tradus din cunoștințele teologi greci precum Christos Yannaras, Sava Agouridis, Stelian Papadopoulos și Gheron Iosif.

Diaconul profesor Ioan Ică jr. de la Sibiu a făcut traduceri din teologia modernă și contemporană, toate însoțite de temeinice comentarii: Vladimir Soloviov, Vladimir Lossky, Sfântul Ioan de Kronstadt, Gabriel Bunge, Thomas Spidlik, Dario Racanello, Alexander Golitzin,

Sfântul Sofronie de la Essex, Sfântul Iustin Popovici, ierom. Makarios Simonopetritul, Cuv. Siluan Athonitul, Maciej Bielawski, Irinee Hauser și alții; toate sunt apărute la editura „Deisis” din Sibiu, pe care o și conduce.

Traduceri din alți teologi apuseni au făcut și pr. prof. Vasile Răducă de la București (Vladimir Lossky, Pavel Evdokimov, Christoph Schönborn, Michel Quenot), prof. Remus Rus de la București (Nicolae Arseniev, Vladimir Lossky, Lars Thumberg), pr. prof. Alexandru Stan de la București/Târgoviște (John Meyendorf și Pierre (Peter) L'Huller), arhiepiscopul Irineu Pop de la Alba Iulia (Maica Alexandra și John Breck), mitropolitul Olteniei Irineu Popa (Antonie de Suroj, John Dunlop, starețul Sofronie etc.), pr. prof. Nicolae Chifăr de la Sibiu (Gregorios Larentzakis), pr. prof. Gheorghe Popa de la Iași (Alexander Schmemmann).

Concluzii

Orice popor ajunge să se recomande și să se identifice prin cultura și civilizația pe care a creat-o și a lăsat-o moștenire peste timp generațiilor viitoare. Așa că și noi generația mai tânără avem menirea și datoria de a continua „șlefuirea” și modelarea spiritualității românești a secolului XXI astfel ca ea să nu-și piardă identitatea câștigată de strămoșii noștri.

Bibliografie

1. Ioja, Cristinel, *Dogmatică și dogmatiști*, Timișoara, 2008.
2. Moraru, Alexandru, *Biserica Ortodoxă Română între anii 1885-2000. Biserică. Națiune. Cultură*, vol. III, Tom. I, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2006.
3. Păcurariu, Mircea, *Dicționarul Teologilor Români*, ediția a III-a, Sibiu, Editura Andreiana, 2014.
4. Păcurariu, Mircea, *Cultura teologică românească. Scurtă prezentare istorică*, București, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2011.